

John Steinbeck

Mektuplarda
Bir Yaşam

Türkçesi: Sevim Gündüz

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Not	13
1923'ten 1932'ye	15
<i>"Derin derin düşünüp bulmaya çalışmak"</i>	
1932'den 1936'ya	43
<i>"Korkmuş, kibirli ve alçakgönüllü"</i>	
1936'dan 1939'a	95
<i>"Böylesi bir coşku bir daha duyulamaz"</i>	
1939'dan 1943'e	139
<i>"Korkunç bir olay yaşanmak üzere"</i>	
1943'ten 1948'e	169
<i>"Sanki seni de düşümde görmüşüm, gerçek değilmişsin gibi geliyor"</i>	
1948'den 1949'a	209
<i>"İnsan onu bir kez buldu mu sözcüklere gerek kalmaz"</i>	
1950'den 1952'ye	239
<i>"Yazarla kitabı"</i>	

1952'den 1954'e	267
<i>"Stanford'dayken, Pacific Grove'da bir kayanın üstünde oturuyor olmayı ya da Meksiko'da olabilmeyi isterdim"</i>	
1955'ten 1957'ye	287
<i>"İşimden büyük tat aldığımı söylemeliyim"</i>	
1957'den 1959'a	325
<i>"Bir yay gibi gergin"</i>	
1959	347
<i>"Avalon Vadisi'nde"</i>	
1960'tan 1961'e	373
<i>"Lanet olsun! Ben hâlâ erkeğim"</i>	
1961'den 1963'e	397
<i>"Hiçbir yere ait değilim"</i>	
1963'ten 1965'e	427
<i>"Geleceği parlak, genç bir yazar değilim artık"</i>	
1965'ten 1968'e	461
<i>"Kalan zamanla bir yarış mı bu?"</i>	
Nobel Ödülü Konuşması	491

Ö N S Ö Z

John Steinbeck 1962'de, "Altmış yılda arkamda pek çok iz bıraktım," diyordu. Bu kitap onun bıraktığı izlerin bir bölümünü kapsamaktadır. Okuduğu ve yazdığı kitapları, yapmış olduğu yolculukları, gördüğü yerleri, rastladığı, sevdiği ve nefret ettiği insanları, gerçekleştirmemiş kimi planları, başlanıp da yarım kalmış çalışmaları, daha doğar doğmaz ölen yüzlerce düşünceyi anlatır bu mektuplar. Bunlar durmak bilmeyen, birbirinin ardı sıra sentezler ve eleştiriler yapan bir zekânın, ancak çalışırken rahatlayan bir zihnin ürünleri. En başta da sürekli olarak işini, sanatını öğrenegelelen birinin yazdıklarıdır.

Ekonomideki sarsıntı gençlik yıllarında onun ve arkadaşlarının, özellikle kendisi gibi daha tanınmamış yazarların omuzlarında ağır bir yük gibiydi. Birbirlerini görmek için uzakça bir yere arabayla gidemeyecek ya da bir tren bileti alamayacak denli yoksuldular. Dostlarıyla iletişimi sürdürebilmek için tek bir yol vardı, o da bu yolu denedi. Gerçekte bu yolu yeğliyordu da, çünkü yüzyüze konuşmalarda çekingen bir insandı. "Her zamanki gibi yazıyorum çünkü sevgi, istek ve hemen o anda anlatılması gereken konular dışında konuşmama hiç mi hiç güvenememişimdir."

Bir konuşma biçimi olmasına karşın telefonda konuşmak da ona uygun bir iletişim yolu değildi. "Telefonda konuşmak yerine hep yazmayı yeğledim, çünkü istediklerimi telefonda anlatmayı hiçbir zaman başaramadım." Steinbeck'in bu alandaki yeteneksizliğine şükran duymalıyız çünkü bu yeteneksizliği onu daha çok yazmaya itmiştir.

Yıllar geçtikçe iyice yerleşen mektup yazma alışkanlığı edebi çalışmalarının kopmaz bir parçası oldu. Mektup yazmak onun için bir ısınma hareketi gibiydi. Sabahları çalışmaya başlamadan önce mektup yazıyordu.

Eline geçen herhangi bir kâğıt parçasına yazıyordu. Babasının iş mektuplarının boş kalmış yerlerine, bir muhasebe defterinden kopmuş yapraklara, yolculukları sırasında bir otelde bulduğu kâğıtlara, en çok da, bildiğimiz sarı saman kâğıdı üzerine yazardı. Yumuşak bir kurşunkalem kullanırdı yazmak için. Bu onun bir tür “alameti farikası” olmuştu. Zarfı açan kimse sarı bir parça kâğıt üzerine kurşunkalemle yazılmış okunaksız elyazısını görür görmez mektubun Steinbeck’ten gelmiş olduğunu anlardı.

Kurşunkalem kullanırdı. Çok düşküdü kurşunkalemlerine. Onları parmakları arasında tutarkenki ağırlıkları, parmaklarının arasına yaptıkları basınç onun için çok önemliydi. Kalem tutmaktan oluşmuş nasırlarla övünürdü. “Her sabah bütün kalemlerimin ucunu açarak başlarım işe. Bütün gün çalıştığım zamanlar onları bir kez daha açmam gerekiyor. Böylece yirmi dört yeni açılmış kalemim olur. Açılmış bir kalemle neredeyse bir sayfa doldurabiliyorum.”

Zaman zaman dolmakalem de kullanıyordu. Her türlü mürekkepli kalemi denedi. Bir keresinde Somerses’tte bir “büyükbaba kazın” tüylerinden kendine mürekkepli kalemler yapmıştı.

Elyazısı zaman zaman değişiyordu ama genellikle ufaktı. Bir keresinde bir posta kartına beş yüzü aşkın sözcük sığdırabildiği için kendi kendini kutlamıştı. Bu alışkanlık bir bakıma gençliğinde çekmiş olduğu parasal sıkıntıların sonucuydu. Daha az kâğıt kullanma çabasıındaydı, sonradan alışkanlık oldu. Zaman zaman bu alışkanlığından kurtulmaya çalışıyordu. “Büyük yazmaya çalışıyorum. Şu aptalca ufak yazıdan bir kurtulabilsem!” İri harflerle yazmaya çalışıyor, kitap harfleri kullanıyor ama yazıyı bitirdiği zaman okumak için yine büyüteç gerekiyordu.

Yaşadığı çağ makine çağıydı. Daktilo gibi büyüleyici bir araçtan uzak duramazdı elbette. Elden düşme ya da yeni bir daktilo aldığı

zaman coşkuyla yazıyor, yeni oyuncuğunu anlatıyor, karşısındakilerin de aynı coşkuyu paylaşacağını sanıyordu.

Bu kitabı hazırlarken binlerce mektup topladık. Bir günde altı yedi mektup yazmış olduğunu gördük. Yayınlanmış yirmi dokuz kitabı üstünde çalışırken böylesine çok mektup yazmaya zaman ve güç buluşu şaşırtıcıdır. Kimi mektuplarının kopyaları vardı. Daha özel mektupları ise kopyasızdı. Biz mektupların sayısının ne denli kabarık olduğunu biliyorduk. Kırk yılı aşkın bir süre menajeri ve yakın dostu Elizabeth Otis'e yazdığı mektuplar büyük bir toplam oluşturuyordu. Yirmi yaşından beri üniversitedeki oda arkadaşı Carlton A. Sheffield'la yazıyordu. Yayıncısı Pascal Covici'ye yazmış olduğu mektuplar vardı. Bu üç kişiye yazdıkları, kitabın çekirdeğini oluşturacaktı. Bunlardan sonra başkalarına yazdığı mektuplar ya da bunların fotokopileri geliyordu. Bu mektupları bulmak için iki kaynak vardı elimizde. Birincisi Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldığı zaman onu kutlayanların listesi, ikincisi de öldüğü zaman başsağlığı mektubu ya da telgraf gönderenlerin listesi. Adı bu iki listede yer alan herkese yazdık. Steinbeck'in onlara yazmış olabileceği her türlü mektubu istedik. Ciddi ya da gündelik mektuplar, iş mektupları, iyimser ya da kötümser mektuplar... Ruh hali her an değişen bir adamın yaşadığı bütün değişiklikleri yansıtan mektuplar... Her türüsünü istiyorduk.

Aşağı yukarı herkes yanıt verdi çağrımıza. Kimi kişilerin elindeydi mektuplar, ama kimileri üniversite kütüphanelerine ya da koleksiyonerlere vermişti. Steinbeck'in daha ünlü olmadan önce yazdığı mektupların büyük bir bölümü saklanmıştı. Bu mektupların sayıca fazla olması bizi çok şaşırttı. Projeyi duyanlar ya ellerindeki mektupları gönderdiler ya da Steinbeck'in mektup yazmış olduğu kişilerin adreslerini verdiler. Böylece mektuplar yağmaya başladı.

Hayalkırıklıkları da yaşadık elbette. Ellerindeki mektupları bize kesinlikle göndermek istemeyenler vardı. Kimileri mektupları sakladıklarını çok iyi biliyor ama nereye sakladıklarını anımsayamıyorlardı ya da mektubun yazılmış olduğu kişi ölmüş, mektuplar da kaybolmuştu. Kimileri de mektuplar kitap olarak basılınca ellerindekinin

maddi değeri düşer diye göndermek istemiyordu. Kendi ailesinden pek çok kişi de, aile sırlarının açığa vurulmasından kaçındığı için ellerindeki mektupları bize vermedi.

Yine de elimizdeki mektupların sayısı bir cilde sığmayacak kadar çoktu. Mektupların hepsini yüksek sesle, kimilerini de birkaç kez okuduk. Önce tek kişiye yazdığı mektupların tümünü elden geçirdik. Sonra onun bir kişi ve bir yazar olarak gösterdiği gelişmenin açıkça görülebilmesi için mektupları tarih sırasına göre dizmeyi uygun bulduk. Ne var ki, kimi mektuplarına tarih atmamıştı, posta damgalarının kimilerinde de tarih silinmişti. Genelde yıl onun için bir anlam taşımıyordu. Mektubun hangi ayda yazıldığını kimi zaman içeriğinden anlıyorduk. Dahası tarih yerine “Salı sanıyorum” gibi bir şeyler yazdığı mektuplar da vardı.

Yazdığı satırlardan o sıralar nerede oturduğunu anlamaya çalışıyorduk. Başlangıçta çok yer değiştiriyordu. Bir önce oturduğu yerin adresi yazılmış kâğıtlar kullandığı da oluyordu. İşimiz güçtü. Hangi çiçeklerin açtığından söz ediyordu acaba? Hastalanan hangi hayvandı? Hangi tatili kutluyordu? Ama mektuplar bir yazarın yaşamında kilometre taşlarıdır. Bu taşları gerçek yerlerine yerleştirmek gerekiyordu. Mektubu yazdığı sırada hangi kitabı basılmıştı ya da hangisini çalışmaktaydı? Bu noktada yine güçlüklerle karşı karşıyaydık çünkü başlayıp da bitirmediği bir dolu çalışması vardı. Kitabın adı bile yardımcı olmayabiliyordu, çünkü birçok kitabını birkaç kez yeni baştan yazmıştı.

Bir arkadaşına şöyle demişti: “Mektup yazmakla mektuba yanıt vermek birbirinden ayrı şeyler.” Yanıt olarak yazdığı mektupları ayırdık. Elimizdeki mektuplar arasında “görev” olarak yazılmış olanlar da vardı. Onları da ayırdık, güncelliğini yitirmiş olan mektupları da bu kitaba almamaya karar verdik. Yine de elimizde pek çok mektup vardı. Böylece daha önce yayınlanmış olanları da ayırmak zorunda kaldık.

Bütün bunlardan sonra elimizde kalan mektuplar arasında bir eleme daha yaptık. Steinbeck yayınlanacak kitapları konusunda

çok titizdi ve kendisinin de belirttiği gibi romanlarının çoğunu düzeltmeler yapmak yerine yeniden yazmıştı. Yakınlarına yazdığı mektuplarda da böyle yapıyordu. Mektubu ne gözden geçirir ne de düzeltirdi. Konuşurken ne ölçüde düzeltme yapılabilirse mektuplarında da ancak o ölçüde düzeltme yapıyordu. Sık sık çalaka-lem yazar, yinelemeler yapar ya da iyice açıklama gereği duymaz, okur anlamakta güçlük çekerdi. Böyle anlaşılmasız bölümleri mektuplardan çıkardık.

Mektupları düzenlerken tek bir ölçütümüz oldu: Okur için ilginç mi? Hiçbir mektubun anlamını ya da amacını yok edecek bir bölüm çıkarmadık.

Bir bakıma bize yol da göstermişti. Bir arkadaşı Steinbeck'in kendisine yazdığı mektupları bir kütüphaneye vermek isteyince ona şöyle demişti: "Mektupları gözden geçir. Herhangi birini incitebilecek şeyleri silersen çok iyi olur." Öte yandan sonraları "Bir Romanın Günlüğü" adıyla yayınlanan günlükte kalan kişisel olaylar için, "Bu kişisel şeyler kitabı sanki ısıarak yarıyor," demişti. Mektuplarını ayırırken onun bu düşüncelerini hep göz önünde bulundurduk.

Bütün bu süreç iki yılımızı aldı. Mektuplar tarih sırasına göre dizilmiş, tarih yazılmamış olanlar içeriklerinden yararlanılarak yerleştirilmişti. Ancak mektupları son kez yüksek sesle okuduğumuzda bu kitaba ilişkin bir fikir sahibi olduk. Bu kitap bir "antoloji" olmayacaktı. Bu kitap sanki bir "öykü" kitabıydı. Bu koskoca bulmacanın küçük parçalarının yaratıcısı olan Steinbeck bile ancak parçalar bir araya getirilip bulmaca tamamlandıktan sonra ortaya çıkan resmin ne olduğunu görebilirdi. Önceden bu resmin neye benzeyeceğini o da kestiremezdi. Kendisinden kalan bir dolu izin oluşturduğu, onun yaşamöyküsünü anlatan bir resimdi bu.

*Elaine Steinbeck,
Robert Wallstein,
New York, 1975*

1923'ten 1932'ye

Steinboch

*“... Derin derin düşünüp
bulmaya çalışmak...”*

1902 John Ernst Steinbeck, 27 Şubat 1902'de California'nın Salinas kentinde doğdu. Babası bir un değirmeninin yöneticisi ve Monterey ilçesi defterdarıydı. Annesi öğretmenlik yapıyordu. John dört kardeşin üçüncüsü ve ailenin tek erkek çocuğuydu.

1919 Liseyi bitirip Stanford Üniversitesi'ne girdi.

1924 İlk kez *Stanford Spectator*'de iki öyküsü yayımlandı.

1925 Stanford'dan ayrılıp New York'a gitti. Yeni öyküler yazdı ama bunlara bir yayıncı ya da yayınlanacak meccra bulamadı.

1926 California'ya döndü. Bir yandan yazmayı sürdürdü, bir yandan da türlü işlerle yaşamını kazandı.

1929 İlk romanı *Altın Kupa* yayımlandı.

1930 Carol Henning'le evlendi ve Pacific Grove'daki eve yerleşti.

1931 Yazar menajerleri McIntosh ve Otis'le olan sürekli iletişimi başladı.

John Steinbeck yirmi dört yaşındayken bir yandan türlü işlerde çalışıyor, bir yandan da kendisini en çok ilgilendiren şeyi yapıyor, yazıyordu.

“Tahoe Gölü’nde (memleketi California’da) bekçilik yapmaktaydım,” diye yazıyordu daha sonraları. “Yılın sekiz ayını karla kuşatılmış olarak geçiriyordum. En yakın komşum dört mil uzaktaydı.” Burada ilk kitabı Altın Kupa’yı yazdı. Pek çok kez yeniden yazdı Altın Kupa’yı. Üniversiteden arkadaşı Webster F. Street’e (Toby) de Tahoe Gölü’nden mektup yazdı.

Webster F. Street’e

1926, Pazartesi, Tahoe Gölü, Kış

Sevgili Toby,

Biliyor musun, senin de düşündüğün gibi, buraya geliş nedem yalnız kalma korkusu. Karanlıktan korkmak bu korkunun yalnızca bir bölümü. Yalnız kalma korkumu yenmek istedim, çünkü er geç az ya da çok yalnız kalacağımı biliyorum. Bunun için hazırlıklı olmam gerek. En çok geceleri duyuyorum bu korkuyu. Beni küçük dalgalar gibi sardığını hissediyorum. Midem kasılıyor. Bunlarla savaşmanın iyi bir şey olduğunu düşünmüyor musun? Dün akşam kapımın altından kocaman bir hayvanın soluduğunu duydum. Ne olduğunu bilmiyorum. Sanırım bir çakaldı. Ay da çıkmamıştı. Koşup dışarı baktığım zaman hiçbir şey göremedim. Önemli olan şu: Bu bir çakaldan başka bir şey olamazdı ama ben korkmuştum. Kimseye korkmuş olduğumu söyleme sakın! Kimsenin korkak olduğumu bilmesini istemem.

En kısa zamanda “Küçük Hanım’ı” çalışmaya başlamalısın. (*The Green Lady - Yeşil Hanım adlı oyunu*). Kısa ve pahalı olmayan sahneler yaz. Birçok önemli nokta bulup vurgulamaya çalış. Yeter ki bu noktaların sayısı izleyicinin kaldırabileceğinden daha çok olmasın. Her zaman sınırları zorlamaya çalış. Zamanın varsa bir de melodram yazmayı dene. Yabanıl, gizemli, oyunun sonunda kişilerin baştan anlatılmayacak biçimde davranacakları bir oyun. Kimi kişilerin de hiç kimse olmadığı bir melodram.

Küçük ama eksiksiz bir sözlük gözüne çarparsa bana gönder. Hiç sözlüğüm yok. Brighamlar (*evlerinde bekçilik yaptığı aile*) ana-dillerini öylesine iyi biliyorlar ki, bir sözlüğe gereksinimleri yok.

İstersen yakında sana birkaç yazı gönderirim. Bir konu üzerinde çok yavaş ama büyük bir tatla çalışmaktayım. Bir cümle yazdıktan sonra onu okumanın ve üstünde değişiklikler yapmanın insanı mutlu eden bir yanı var. Kimi zaman iki satırlık bir yazı yarım saatimi almakta. Burada böyle bir şey rahatlıkla yapılabilir çünkü acele etmek için hiçbir neden yok.

Eğer Salinas’a yolun düşerse ve bizimkilere uğrayabilirsen, burada donmanın ya da açıklıktan ölmenin söz konusu olmadığını söyle. Olabildiğince doğrucu ol, yine de onları buraların yumurta ve domuz eti içinde yüzdüğüne, köknar ağaçlarında da yün donlar yetiştiğine inandır. Onlara sıcaık bir yerde yaşamakta olduğumu söyle.

Şimdi postaneye gitmeliyim. Kalemin mum cızırtısına benzeyen sesini bir süreliğine duyamayacağım. Bana sık sık yaz. Her fırsat bulduğunda. Postayı dört gözle bekleyeceğim.

Sevgiler

John

Postayı beklemek içinde yer etmişti. Yaşamının ortalarında yazdığı bir mektupta Salinas’taki gençlik günlerini anımsar: “Toprağımız vardı. Yiyecek almaya paramız olmadığı zamanlarda bile zengin olduğumuzu sanıyorduk ya, gerçekte yoksul insanlardık. Cabaleres – toprak sahipleri, birer kilise faresinden başka bir şey değiller ama gururlarından da geçilmez, biliyorsunuz.”

A. Grove Day'e

Aralık 1929, 24-41 Fillmore Street, San Francisco

Mektubuna hemen yanıt veriyorum.

Özellikle senin düzenli yazıya, yazım kurallarını iyi bilmeye, her küçük haylaz virgülü yerli yerinde kullanmaya ilişkin görüşlerine yanıt vermek istiyorum. Sen bunun bir "biçim" ve bir sanat olduğunu söylüyor, "basılmış sözcük"ten söz ediyorsun. Ben "basılmış sözcüklere" ilgi duymuyorum. Yazı ya da baskı diye bir şey olmasa da yazmayı sürdürürdüm. Benim sözcükleri yazışım unutulmamaları içindir. Sözcükler yazılmaktan çok konuşulmak içindir bence. Ben bir sekreter değil, daha çok bir Ortaçağ saz şairiyim. Senin sanatın benimkinden ayrı. O zaman senin kuralların bana nasıl uyar? Benim sözüm tamamlanınca onları işini iyi bilen bir sekretere veririm. O da virgülleri yerli yerine öyle iyi yerleştirir, sözcükleri öyle doğru yazar ki bir öğretmen bile onları okurken kusur bulamaz. Bunun derdini ben niye çekeyim? Yeryüzünde doğru yazı yazan milyonlarca insan var ama benim gibi söyleyecek sözü olan birkaç bin kişi bile yok.

Sana yeni kitabımla ilgili yanlış bilgiler vermiş olmalıyım. Hemingway'in "The Killers" (*Katiller*) dışında hiçbir yapıtını okumadım. Ne seslere ne de resimlere olan ilgimi yitirdim. Yalnızca hiçbir şey söylemeyen sözcükleri atmaya çalıştım. Çalışırken çok okumam, çünkü romanların yazsan da yazmasan da bir süreklilikleri vardır. Gecenin ortasında romanla ilgili bir düş görüp uyanabilir ya da bir kızı romandaki gibi öpebilirsin. Hep, "Bunu böyle yapmalıyım, şu bölümleri şöyle değiştirmeliyim," diye düşünürsün. Kalem elinden bıraktığın zaman roman da durmaz, tersine yaşamını sürdürür.

Gelecek hafta belki Carol'la* birlikte Los Angeles'a giderim. Kentin dışındaki mahallelerin birinde küçük bir ev bulabiliriz

* Steinbeck'in ilk eşi. (ç.n.)

herhalde. Bizi görmeye gelirsin. Çok paramız yok ama buralarda yaşam ucuz. Belki sen de bize yakın bir yere yerleşmek istersin. Stanford'ı sevmiyorum. Hiç sevmedim. Oradakiler taklitçi ve kendini beğenmiş. Güneyde bir iş bulabilirsin. Ateşin önüne oturup konuşurduk ya da tepelerde yürür, bir yandan da sohbet ederdik. Carol'ı tanımanı isterdim. Carol yazı yazmaz, dans etmez, piyano çalmaz, öyle pek duyarlı da değil. Ama atlar, köpekler, küçük çocuklar, ayakkabı boyacıları, işçiler onu çok sever. Duyarlı kişiler onu sevmez.

Bana çabuk yaz.

John

A m a s a M i l l e r ' a

1930, Eagle Rock

Sevgili Ted,

Birden şöyle düşünmeye başladım. Eğer bu "Tanrı" öyküsü bir yerde basılırsa herhangi bir yazarın taklidi gibi olacak. Ben çok iyi bir okurum. Ksenophon'u, Herodotos'u, Plutarkos'u, Marcus Aurelius'u birer kez daha okudum. Bir de Fielding'i okudum. Yine de sanki Hemingway'i taklit ediyormuş gibiyim. Oysa Hemingway'i hiç okumadım. İngilizceyi kullanım biçimimiz bir. Bu ise şimşekleri üstüme çekmem için yeterli bir neden. O, dili benden önce bu biçimde kullanmaya başladığına göre taklit eden ben olacağım elbette.

Yeni çalışmamı soruyorsun. Özgürlüğün tadını çıkarıp üzüntüsünü çekiyorum. Bir edebi ceninin lanetinden uzak kalmak gözüme iyi gibi görünmüştü. Ne var ki bir yandan da bir yitmişlik duygusu sardı her yanıma. Ordudan ayrılmış yaşlı bir askerin kimse ona ne yapacağını ya da dişlerini ne zaman fırçalaması gerektiğini söylemediği için hissettiği boşluk, yitmişlik duygusu da böyle bir duygu sanırım. Romanlar ne denli kötü

olursa olsun yaşamımızı düzene sokup bize bir sorumluluk yükler. Bu kitabı yazarken kendimi birilerine karşı sorumlu hissediyorum. Yazmayı bıraktığım zaman romandaki kişiler ölüyorlardı sanki. Ama roman bitti. Romanın sözcükleri güzel kara harflerle bembeyaz kâğıtlar üstüne basıldı. Sözcüklerin yazılışı doğru. Noktalama yerli yerinde. Yanlışlar, çevrelerindeki mavi düzeltme çizgileriyle öteki kâğıtlarda kaldı.

Sana sormak istediğim bir şey vardı, McBride *Kupa'* dan ya-
yın giderlerini karşılayacak sayıda sattı mı? Kitapçıların tatil süresince ellerindeki bütün kitapları satıp bitirdiklerini biliyo-
rum. Bu *Kupa'*yı da etkiledi mi acaba? Umarım yeterince kazanç sağlayabildiler.

Yirmi sekiz yaşıma geldim. Bundan sonra her yıl en az bir kitap çıkarmalıyım, becerebilirim eğer. Bundan sonraki kitabım kısa olacak. Önceki kadar çok zaman almayacak. Bu sonuncu kitap (*Uyumsuz Senfoni*) yalnız psikolojik değil antropolojik olarak da sorunlar çıkardı. Bu konularda tez elden araştırma yapmam gerek. Umarım akıl hastanesinde geçen bir hastalık öyküsü etkisi uyandırmaz.

Babam çok hoştu bu konuda. Sana anlattım mı bilmem. Kitapla çok ilgilenildi ama bütün kitabı paranoyanın gizli kalmış belirtileriyle doldurduktan sonra hastalığın iyileştirilemez olduğunu gösterince düşkünlüğüne uğradı. Andy'nin iyileşip sonra hep mutlu yaşamasını (!) istiyordu.

Carl Wilhelmson'un *Wizard's Farm* (Büyücünün Çiftliği) adlı kitabını bu yaz Rinehart ve Farrar bastı. Kitabı görmeyi çok istiyorum. Çok iyi bir kitap. Buradayken kimi bölümlerini sen de gördün sanıyorum. Yazı makinesini kullanabilmek için Sheffieldlere geldim. Çünkü benimkini Carol kullanıyor.

Jawn